

מראי מקומות - יבמות

יב:

א. ואלא הא דקתני שנמצאו, תני שהיו

העיר הרשב"א, הא לעיל אמרי' דייקא נמי דקתני שנמצאו, ומסקינן ש"מ, ומשמע דהלכתא הכי, ומשמע דעכשיו חוזרין מזה. וכ' דיש לנו כיוצא בזה הרבה, דמסקי בהו ש"מ, ואפי' הכי לא קיימן.

ב. שלש נשים משמשות במוך

פרש"י, מותרות לתת מוך במקום תשמיש כשהן משמשות, כדי שלא יתעברו. ומבואר מדבריו דבעלמא יש איסור לנשים לשמש במוך, ופי' תוס' שהוא משום השחתת זרע, ואע"ג דלא מיפקדה בפרי' ורבי', מ"מ אסור להשחית הזרע. והביא תוס' מר"ת דס"ל דאם נותנת המוך מקודם תשמיש, ודאי אסור, משום דאז הוי האיש שמטיל זרעו על עצים ואבנים כשמטיל על המוך. אבל אם נותנת המוך אחר תשמיש, כ' שאין נראה לאסור, דהאי גברא כי אורחי' משמש, מידי דהוה אמשמש עם הקטנה ואיילונית, דאין איסור לשמש, אע"ג דלאו בת בנים היא, משום דדרך תשמיש הוא, ואח"כ כשהיא נותנת המוך, מותר, משום שלא מיפקדה אפרי' ורבי'. ולפי"ז, מה דאמרי' כאן דמשמשות במוך, היינו דחייבות לשמש במוך. וע' בחזון איש (אה"ע ל"ז), דכ' דרוב הראשונים חולקים על ר"ת בזה, וס"ל דנתינת המוך קודם תשמיש הוא קל טפי מלאחר תשמיש, ומשום דדרך תשמיש הוא, ומבואר בראשונים דאפי' בכל הנשים מותר קודם תשמיש, ולא רק לג' נשים (ולכאו' לדבריהם גם צ"ל דמה דאמרי' כאן דג' נשים משמשות במוך, היינו שחייבות לשמש במוך). וע' בחי' ר' ראובן (י"ג, ב') דהק' על רש"י, דאם אסור לאשה להשחית זרע, א"כ מהו ההיתר לג' נשים לשמש במוך, נהי דסכנה היא להן לשמש מטותיהן בלא מוך, אבל מ"מ אפשר להם שלא לשמש מטותיהן כלל. ותני' "על כן נראה דהתירא דשלש נשים הוא משום דליכא איסור השחתת זרע אלא כשמשחית לבטלה, שזוהו בכלל ושחת דקרא, אך אם השחתת הזרע ע"י המוך היא משום תקנה ולתועלת מטעם הגון, אין זה בכלל השחתת דקרא".

ג. וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה, וכו'

כ' בשו"ת בנין ציון (קל"ז), דכל הראשונים נטו מפרש"י, דס"ל דכל הנשים אסורים לשמש במוך משום השחתת זרע, דא"כ

למה אסרו חכמים גם להנך נשים ואמרו דמן השמים ירחמו עליהם שלא יתעברו, הרי כיון דקטנה לא תתעבר, א"כ ליכא בזה השחתת זרע. וכן קודם הזמן, דאמרי' דמשמשת כדרכה, ואמאי אסורה לשמש במוך, כיון דבלא"ה לא תתעבר, וא"כ לא הוי השחתת זרע. ותני' דהשחתת זרע אינו תלוי בעיבור, וכי עקר וסריס שאינו ראוי להוליד, מותר להשחית זרעו. וכ' דודאי אינו כן, אלא ודאי איסור השחתת זרע הוא איסור לעצמו, אפי' אם אין הזרע ראוי להוליד, וא"כ אין ק' קו' זו על רש"י. אלא יותר ק' מה שהק' הראשונים על רש"י, דאם ספק סכנה הוא, א"כ איך אומרים חכמים משמים ירחמו עליה, למה אינה מותרת לשמש במוך משום ספק סכנה, ואפי' אם רובא דרובא אינם מתעברים, הא בפקוח נפש לא אזלי' בתר רוב. אבל הוסיף דקו' זו ק' גם לר"ת, למה אמרו רבנן דמותרת לשמש שלא במוך, הרי ספק סכנה הוא.

והק' עוד יותר, דלפי מש"כ הרא"ש, דגם לרש"י מותר לשים המוך אחר תשמיש, וכל המח' היא אם מותר ליתנו לפני תשמיש, דר"מ ס"ל דכיון דספק סכנה הוא, לא סמכינן על מוך שלאחר תשמיש, דחיישינן שמא יקלוט הזרע קודם שתשאוב אותו, אע"ג דלא שכיח הוא, שוב י"ל דכיון דמוך שלאחר תשמיש מהני ברובא דרובא מהמקרים, לכן סמכו רבנן על מן השמים ירחמו, כיון דאין בזה סכנה מבוררת עוד. אבל לפי ר"ת דכל הפלוגתא היא רק אלאחר תשמיש, דלפני תשמיש גם לר"מ אסור, וקאמרי רבנן דאפי' לאחר תשמיש ל"צ ליתן, ובזה ק' יותר, איך תכנס לספק פקוח נפש. ותני' דטעמא דרבנן הוא, דאע"ג דכלל הוא בידינו דאין לך דבר שעומד בפני פקו"נ, ואין הולכין בפק"נ אחר הרוב, זה דוקא ביש ודאי סכנת נפשות לפנינו, כגון בנפל עליו הגל, דאז חוששין אפי' למיעוטא דמיעוטא, אבל אם עתה אין כאן פקו"נ, רק שיש לחוש לסכנה הבאה לאחר זמן, בזה אזלי' בתר רובא, כמו לענין איסורא, וע"ש עוד ראיות לחידוש זה. וע' באחיעזר (אה"ע כ"ג, ב'), שהביא דברי הבנין ציון, וכ' עליו שקשה לשקול במשקל סברות מחודשות במקום סכנה. והוא כ' ליישב קו' הבנין ציון באו"א, דע"כ החשש הוא חשש רחוק ומיעוט שאינו מצוי, דלא חיישי רבנן להאי, ובזה אמרי' דשומר פתאים ד'.